Θασίων γη

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΤΙΜΗ: 7 €

Για να ξέρεις προς τα πού αρμενίζει το νησί σου...

• ΕΤΟΣ Δ • ΘΑΣΟΣ • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2019 • ΤΕΥΧΟΣ 22

Θασίων γη

διμηνιαίο περιοδικό της Θάσου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ: Με μολύβι και χαρτί 3

Η ορκομωσία των εκλεγέντων στο δημοτικό συμβούλιο
και στις δημοτικές κοινότητες Θάσου 6

ΚΟΥΚΙΔΕΣ 11

Μην ταλαιπωρείτε άλλο την Αλυκή! 13

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗΣ: Καλλιράχη 1299-1927:
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ 14

ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ:
Ο Καλόγερος Πάτερ Γυμνάσιος Λαυριώτης και οι συνταγές του 21

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: *Αλογία λόγου* 30

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ: Ο Φοιτητής *(διήγημα)* 34

Έκθεση ασπρόμαυρης φωτογραφίας στο Θεολόγο 40

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΑΜΑΝΑΣ: ΜΕΤΑ ΑΠΟ 17 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ Κ.Υ. ΠΡΙΝΟΥ
ΑΠΟΧΩΡΩ ΛΟΓΩ ΤΑΞΕΩΣ 41

ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΕΡΑΚΟΥΔΗΣ:
Τα Θασίτ'κα: *Πώς φκιάναν τα σπίτια οι παλιοί* 43

Καλλιράχη 1299 - 1927

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ 5ο

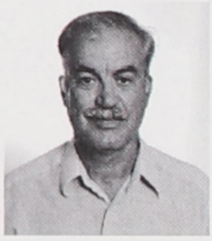

Γράφει ο Γιώργος Αυγουστίδης

Μίαν ημέραν του έτους 1839 προσεκλήθη εις Θεσσαλονίκη να προσφέρει τη μετάδοση (θεία κοινωνία) εις νοσούσα τινά. Αλλά πόσο έμεινε εκθαμβημένος αναγνωρίσας την θνήσκουσα ήτις επικαλείτο τη βοήθειάν του ως την εκ Πατρών νέαν Ελληνίδα Φεδώραν!

Χάρις εις το νέο αυτού σχήμα όπερ έκρυπτε κατά μέρος το πρόσωπόν του δεν ανεγνωρίσθη· εκάθισε ν' ακούση την εξομολόγηση της Φεδώρας. Έμαθε τότε πως μετά το φρικώδες συμβάν όπερ την απεχώρησε απ' αυτού έγινε ερωμένη του Γεωργίου Καρενδούτζη δραγουμάνου του Πασά, πώς αυτός έπειτα την εγκατέλειπε κ.τ.λ. Όταν η εξομολόγηση ετελείωσεν, ο Ιλαρίων ανηγέρθη βιαίως και αποκαλύπτων το πρόσωπόν του εξεστομισε τ' όνομά του. Η Φεδώρα εκραύγασε δεινόν τι και αφήκεν αυτόν φυγούσα. Μετά δύο ημέρας εξέπνευσε εις παραφοράν μανίας.

Τούτο το θλιβερόν συμβεβηκός διήγειρεν εκ νέου το φιλέκδικο και αιμοβόρο του παλαιού ληστού. Δεν επέστρεψεν πλέον εις το μοναστήριον του Άθωνος, αποσύρεται εις τα όρη της Θεσσαλίας, ευρίσκει τινάς εκ των παλαιών του συντρόφων, προσλαμβάνει και τινας άλλους και με τον σταυρόν επί του στήθους με πρόφαση ότι εξακολουθεί τον πόλεμο της ανεξαρτησίας επιπίπτει καθ' όλων των εμπόρων μουσουλμάνων και Ιουδαίων όσους δύναται να καταλάβη.

Αι ληστείαινπραττόμεναι μέχρι των θυρών της Θεσσαλονίκης ενέσπειρον φόβο και τρόμον εις τη πόλιν. Με την κλοπήν την λεηλασία και το φόνο εντόνου σκληρότητας, εκρέμαζε τα πτώματα των Οσμανλίδων πέριξ των τειχών της πόλεως. Εις τοσαύτη δε θρασύτητα κατήντησεν ώστε να κρεμάσει ενώπιον αυτής της οικίας του Πασά το σώμα δυστυχούς τινος δολοφονηθέντος.

Έγραψε τότε εις τον Πασά ότι δε θέλει τον αφήσει εις ησυχίαν εάν δεν εκδικηθεί το Γεώργιο Καρενδούτζη το δραγουμάνο του.

Τον Μάιο μήνα του παρελθόντος (σ.σ: αφού η βιογραφία γράφτηκε το 1842 τότε ο Μάιος είναι του 1841) έτους, πρωίαν τινά εισέρχεται εις την αίθουσαν της οικίας του Πασά δερβίσης τις, τον χαιρετά και κάθηται. Κατά το επικρατούν έθος προσφέρονται εις τον Δερβίση η πίπα και ο καφές.

Αφού έπιε και το εν και το άλλο με όλη τη μουσουλμανική σοβαρότητα ο δερβίσης γονυκλιτεί και προσεύχηται.

Αίφνης εις έξαψιν θρησκευτικού παροξυσμού και βακχείας ορμά ως τίγρις κατά του δραγουμάνου Γεωργίου καθημένου παρά τους πόδας του Πασά και του εμπήγει το εγχειρίδιο, πριν ο Γεώργιος ή ο κύριός του προλάβωσι να υπερασπίσουν εαυτούς. Οι φύλακες του Πασά τρέχουν εις τας κραυγάς του, ο δολοφόνος ζητεί να αντιστεί αλλά ανωφελώς, συλλαμβάνεται και καταντά εις αυτόν αδύνατο το παραμικρόν κίνημα.

Υποβληθείς εις ανάκριση ο Ιλαρίων ομολόγησε όλα του τα εγκλήματα, κομπάζων επ' αυτοίς και μετρών με το κομβολόγιο τον αριθμόν των θυμάτων του.

Μετά την εις θάνατον καταδίκη του εφέρθη εις Κωνσταντινούπολη. Η περίστασις αύτη έδωκεν ίσως αφορμή εις ψευδή φήμη ότι εφονεύθη εις τη πόλιν ταύτην. Από Κωνσταντινούπολη εφέρθη πάλιν εις Θεσσαλονίκη και εκεί εξετελέσθη η καταδίκη του.

2. Η ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Κατά τον καθηγητή Απόστολο Βακαλόπουλο η ιστορία των δύο αρχές του 1825 φίλων (Μακρυγιάννη - Ιλαρίωνα) αρχίζει προς το τέλος του 1824 ή όταν μέσα στις αθλιότητες των φιλονικιών των Ελλήνων κατά την πρώτη και δεύτερη φάση του εμφυλίου, οι Τούρκοι και οι Αιγύπτιοι βρίσκοντας ευκαιρία καταφέρνουν φοβερά πλήγματα οδηγώντας την επανάσταση προς το τέλος της. Η κυβέρνηση Κουντουριώτη μετά τη καταστροφή των Ψαρών (Ιούνιος 1824) φοβούμενη απόβαση στα νησιά Ύδρα και Σπέτσες, μεταφέρει εκεί 5000 άνδρες ώσπου να περάσει ο κίνδυνος. Ανάμεσά τους και το σώμα του Μακρυγιάννη. Εκεί κατά τη αφήγησή του Μακρυγιάννη, γνώρισε και το «*γενναίο παλληκάρι*» τον Καβαλιώτη Ιλαρίωνα. Τα χρόνια περνούσαν, οι φύλαρχοι κατανάλωναν με απληστία τα δάνεια και η επανάσταση έφτανε στο τέλος της. Επεμβαίνουν οι μεγάλες δυνάμεις και μετά τη ναυμαχία του Ναβαρίνου (8 Οκτωβρίου 1827) ιδρύουν το μικρό ελληνικό κράτος με πρώτο κυβερνήτη τον Ιωάννη Καποδίστρια. Αυτός προσπάθησε να εντάξει στο μόνιμο τακτικό στρατό και τους άτακτους, οι οποίοι σε διαφορετική περίπτωση θα αποτελούσαν σοβαρό κίνδυνο για το νεοσύστατο κράτος όπως παρατηρεί σε επιστολή του προς τον επικυρίαρχο Eynard. Οι Γάλλοι μένουν ανένδοτοι και έτσι έμειναν εκτός υπηρεσίας 120 αξιωματικοί, 300 υπαξιωματικοί και 1800 στρατιώτες.

Τι απέγινε ο Ιλαρίων Καρατζόγλου, ο οποίος έμεινε έξω από το στράτευμα; Στην πρώτη απελπισία σκέφτηκε να επανέλθη κλέφτης στα βουνά. Τελικά κατέφυγε στο Άγιο Όρος (πάντα κατά τη αφήγηση του Μακρυγιάννη) και

αναγνωρίστηκε καπετάνιος στο Άγιον Όρος και στα Μαντεμοχώρια. Ακολουθούν διάφορα γεγονότα ήσσονος σημασίας, τα οποία όμως δεν στερούνται συνομωσιολογικής αξίας και τα οποία απομάκρυναν τον Ιλαρίωνα από την περιοχή του Α. Όρους.

Το 1840 ο Ιλαρίων, πάντα κατά τη αφήγηση του Μακρυγιάννη, βρίσκεται και πάλι στο Άγιον Όρος. Εκεί στέλνονται μυστικά δύο γολέτες με πολεμοφόδια σε ανθρώπους «άτακτους και ακατάστατους», κατά τον Μακρυγιάννη, για επικείμενη επανάσταση της Μακεδονίας. Σε συνάντησή τους σπεύδει ο φλογερός Ιλαρίων αυτοί, όμως, ανέφεραν τα συνωμοτικά σχέδια στον Καρατάσο.

Ο Καρατάσος (δεν διευκρινίζεται αν πρόκειται για τον πατέρα Τάσο ή το γιο του Τσάμη) προδίδει το σχέδιο στους Τούρκους, οι οποίοι συλλαμβάνουν τον Ιλαρίωνα και τον φυλακίζουν στις γνωστές φυλακές του ναυστάθμου, της Κωνσταντινούπολης. Με ενέργειες του Μακρυγιάννη ο φίλος του ο Ιλαρίων αποφυλακίζεται αλλά δεν χάρηκε για πολύ την ελευθερία του αφού ύστερα από λίγο τον σκότωσαν οι Τούρκοι παρακινημένοι από ρωσικό δάκτυλο με πράκτορα τον αρχιμανδρίτη Ανατόλιο.

Ο Μακρυγιάννης τελειώνει τη τραγική ιστορία του Ιλαρίωνα με τα εξής απλά λόγια: «και έτσι εχάσαμε έναν γενναίον άνδρα».

Ο Απ. Βακαλόπουλος προσδιορίζει τον θάνατο του Ιλαρίωνα Καρατζόγλου προς το τέλος του 1841.

3. Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1841

Σημαντικό έγγραφο για την τεκμηρίωση αλλά και την αποκάλυψη του μυθικού αυτού προσώπου αποτελεί η επιστολή του Κακιραχιώτη Γιαννάκη Οικονόμου με ημερομηνία 25 Μαρτίου 1841 και αποδέκτη την Ι.Μ. Βατοπαιδίου.

Ποιος ήταν όμως ο Γιαννάκης Οικονόμου ή Παπαοικονόμου; Από τα πολλά έγγραφα στα οποία τον συναντούμε φαίνεται ότι συμμετείχε ενεργά στα δρώμενα της Καλλιράχης από τις αρχές του πρώτου τετάρτου του 19ου αιώνα μέχρι των μέσων του αιώνα αυτού. Από επιστολή που στέλνει στην Ι.Μ. Παντοκράτορος με ημερομηνία 22 Σεπτεμβρίου 1819 μπορούμε να υποθέσουμε βάσιμα ως έτος γέννησής του περίπου το 1790.

Με την επιστολή του αυτή ενημερώνει την Ι. Μονή για διάφορα θέματα όπως για τον λαδόμυλο στην Κακιράχη, για το πλούσιο μαξούλι και την προοπτική να *βγουν μπροστά* (δηλ. στην ελαιοσυλλογή, προνόμιο μόνο των μοναστηριών και σπανιότερα κάποιων προεστών), για λογαριασμό με κάποιο χότζα και τους παρακαλεί να του στείλουν με το καΐκι την ξυλεία που συγκέντρωσε στην περιοχή του μοναστηριού.

Το 1838 ο Γιαννάκης Οικονόμου αφιερώνει το 1/3 του μεριδίου του ελαιόμυλου στην Ι.Μ. Παντοκράτορος (τα 2/3 ήταν της μονής) *...δια να γράψουν οι άγιοι πατέρες εις την παρρησία το όνομά μου.*

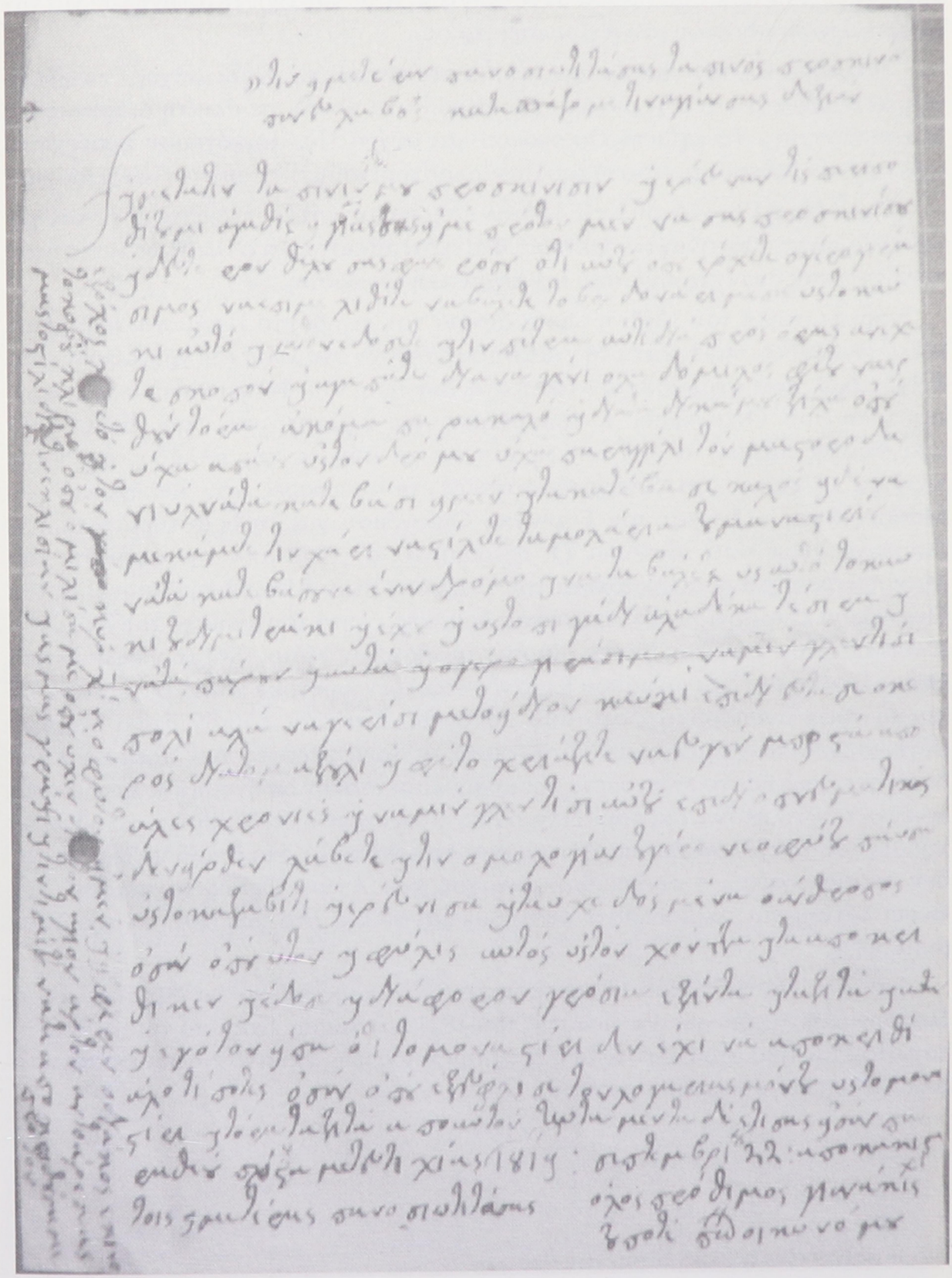

Επιστολή Γιαννάκη Οικονόμου 22-9-1819

Το 1844 υπογράφει μαζί με τον Αναγνώστη Οικονόμου δισέλιδη επιστολή προς την Ι. Μ. Βατοπαιδίου με την οποία ζητούν από το μοναστήρι τη αρωγή του για την αποπεράτωση του ναού του Αγίου Δημητρίου.

Η οικογένεια του υπήρξε από τις πιο σημαντικές της Καλλιράχης, κατέλαβε υψηλά αξιώματα και είχε μεγάλη προσφορά στα κοινά, σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Το επίθετό Οικονόμου και συχνά Παπαοικονόμου προέρχεται από τη ιδιότητα του φροντιστή του Παντοκρατορινού μετοχίου στην Καλλιράχη.

Ο Γιαννάκης Οικονόμου το 1841 ήταν ήδη ώριμος ώστε οι παρατηρήσεις του για τον Ιλαρίωνα να είναι αντικειμενικές. Φαίνεται μάλιστα ότι ο Ιλαρίων αυτός ήταν πολύ γνωστός στην περιοχή, από την πειρατική του δράση.

Στην επιστολή του 1841, η οποία αφορά τον περιβόητο Ιλαρίωνα, υπάρχουν λέξεις κλειδιά οι οποίες κατά τη γνώμη μου βοηθούν στη λύση του γρίφου όπως: τα δύο καΐκια που αναφέρονται τόσο στη διήγηση του Φιλήμονα όσο και στην επιστολή του Οικονόμου, η τοποθέτηση της δράσης του στην Ελλάδα (ο αναγνώστης πρέπει να έχει υπόψη του ότι τα σύνορα της Ελλάδας αυτή την περίοδο έφταναν στο Σπερχειό ποταμό), οι αναφορές του Φιλήμονα, του Μακρυγιάννη αλλά και του Γιαννάκη Οικονόμου για τη δραστηριότητά του Ιλαρίωνα γύρω από τον Άθω. Οι ημερομηνίες α) 1840 από την αφήγηση του Μακρυγιάννη για δραστηριότητα του Ιλαρίωνα στον Άθω, β) της επιστολής του Οικονόμου 25 Μαρτίου 1841 επίσης για δραστηριότητά του ανοικτά του Άθω, γ) η αναφορά στον «Αιώνα» για το μοιραίο συμβάν τον Μάιο 1841 (δολοφονία στη Θεσσαλονίκη του δραγουμάνου Καρενδούτζη) δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία ότι και οι τρεις αναφέρονται στο ίδιο πρόσωπο. Φαίνεται λοιπόν ότι ο Ιλαρίων συγκέντρωνε τα χαρακτηριστικά και από τις τρεις εκδοχές. Δεν πρέπει να μας διαφύγει όμως και το ενδεχόμενο της μυθοπλασίας στην αφήγηση της εφημερίδας «Αιών» του Φιλήμονα. Για παράδειγμα όσο και αν ερεύνησα δεν βρήκα κάτι για τις νήσους του Διαβόλου, δεν κατονομάζεται το μοναστήρι στο οποίο κατέφυγε και δεν δικαιολογείται η πρόσκληση μοναχού του Αγίου Όρους να μεταβεί στη Θεσσαλονίκη για οποιοδήποτε μυστήριο και ειδικά στο κατ'επείγον της θείας μετάληψης.

Από την επιστολή του Οικονόμου βάσιμα μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο Ιλαρίων υπήρξε πράγματι αγωνιστής του 1821 και πικραμένος από την μη ένταξή του στον τακτικό στρατό εστράφη προς την πειρατεία, επικίνδυνο μεν επάγγελμα αλλά προσοδοφόρο αυτή την εποχή.

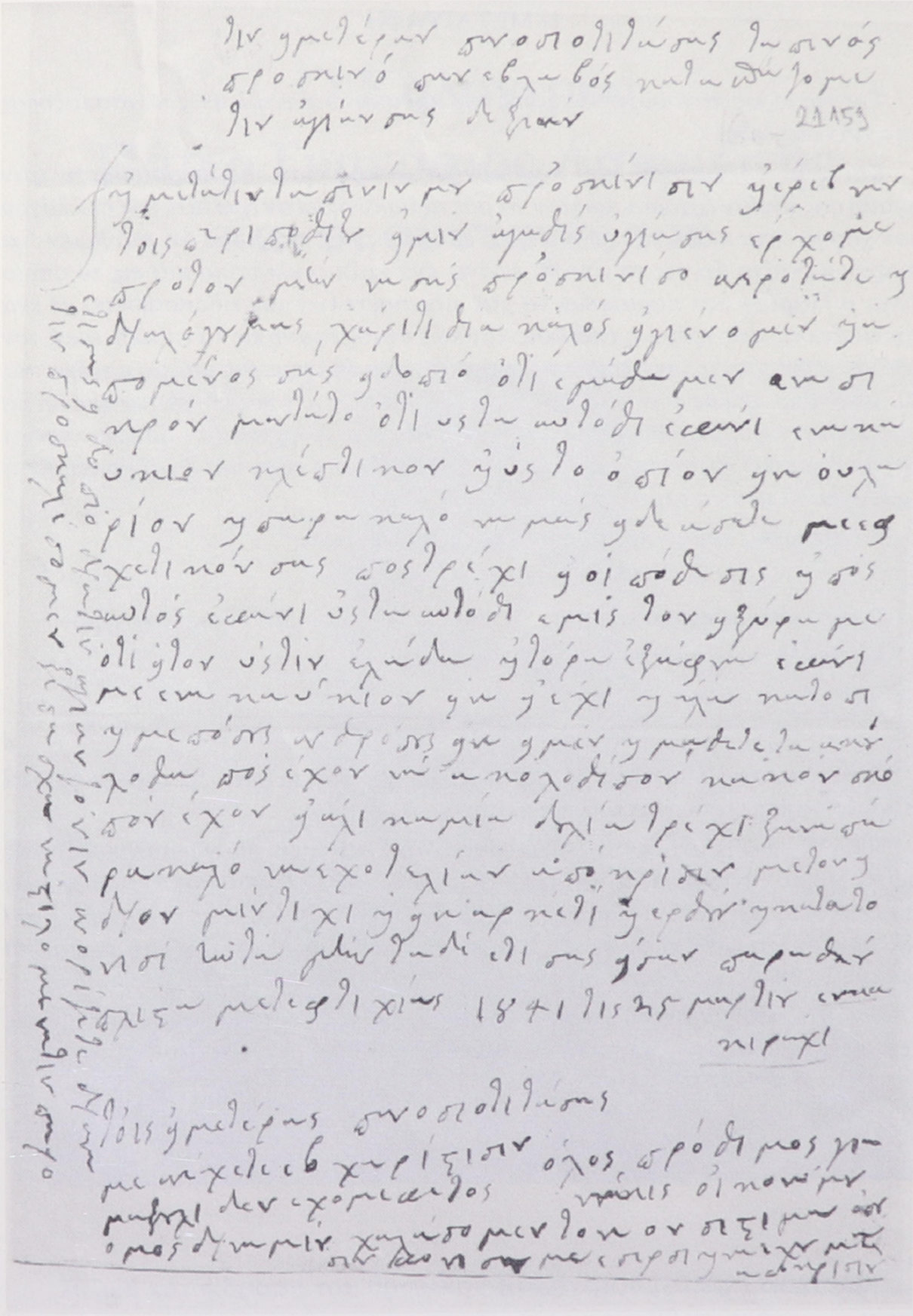

Επιστολή του Γιαννάκη Οικονόμου 25 Μαρτίου 1841.

Η ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ

Της υμετέρας πανοσιότητος ταπεινώς προσκυνώ πανεβλαβώς κατασπάζομαι τη αγίαν σας δεξιάν.

Και μετά τη ταπεινήν μου προσκύνηση κι ερώτηση τοις περιποθήτου ημίν αγαθή σας υγείαν έρχομαι πρώτον να σας προσκυνήσω αν ερωτάτε και δια λόγου μου χάρητι θεία καλώς υγιαίνομεν και επομένως σας ειδοποιώ ότι εμάθαμεν ένα πικρόν μαντάτο ότι εις τα αυτόθι εφάνει ένα καΐκιο κλέπτικο και εις το οποίο είναι ο Ιλαρίων και παρακαλώ να μας ειδειάσετε (να μας ειδοποιήσετε) *με ένα σχετικόν σας πώς τρέχει η υπόθεσις και πώς αυτός εφάνη εις τα αυτόθι· εμείς τον ηξέραμεν ότι ήτο εις την Ελλάδα και τώρα έξαφνα έκανε με ένα καΐκιο και έχει και άλλο κατόπιν και με πόσους ανθρώπους είναι. Και ει μεν και μάθετε τα ακόλουθα πως έχουν να ακολουθήσουν κακόν σκοπόν, και άλλη καμίαν δουλειά τρέχει ξαναπαρακαλώ να έχω τελείαν απόκριση με το ίδιο μη τύχει και είναι αρκετοί και έρθουν κατά το νησί τούτο* (Θάσο).

Τα δε έτη σας είησαν παρά Θεού πλείστα μετ' ευτυχίας

1841 τις 25 Μαρτίου εν Κακιράχη

Ο της υμετέρας πανοσιότητος όλος πρόθυμος γιαννάκις Οικονόμου

Και αν έχετε ευχαρίστησι

Μαξούλι δεν έχομεν

Ο αναγνώστης διαβάζοντας τις τρεις εκδοχές του πειρατή Ιλαρίωνα μπορεί αβίαστα να βγάλει τα συμπεράσματά του.

Η Καλλιράχη δεχόταν πειρατικές επιδρομές εξαιτίας της οικονομικής ευμάρειας που το χωριό την περίοδο αυτή (1813-1880) απολάμβανε. Ενδεικτικά αναφέρουμε: Το 1838 πειρατές πάτησαν τα μαγαζιά που υπήρχαν στις σκάλες του Λιμένα, του Καζαβιτιού και της Καλλιράχης. Μάλιστα στη σκάλα Καλλιράχης έκαψαν και δυο καΐκια. Το 1840 ο Γιαννάκης Οικονόμου ειδοποιεί το μοναστήρι για δύο κλέφτες.

Το 1876 αποβιβάστηκαν στην Καλλιράχη εννέα φουστανελλοφόροι πειρατές ξεγύμνωσαν δύο σπίτια βασάνισαν άγρια μια γυναίκα και σκότωσαν δύο άνδρες[1].

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

[1] Κ. Χιόνη, *Μια πειρατική επιδρομή του 1876 στη Καλλιράχη*, Θασιακά, τ. 6, 1989, σελ.184-187.

Ο Καλόγερος Πάτερ Γυμνάσιος Λαυριώτης και οι συνταγές του

Η ζωή και η δράση του θρυλικού Καλόγερου Πάτερ Γυμνάσιου που αναστάτωσε το πανελλήνιο πριν 90 χρόνια.

Ο θρυλικός Καλόγερος Πάτερ Γυμνάσιος Λαυριώτης

Μέρος 1ον

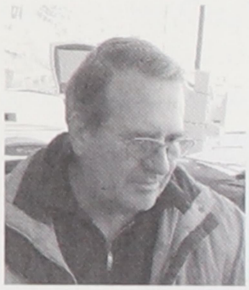

Γράφει ο Σωτήρης Γερακούδης

Πρόλογος

Τα χρόνια πριν και μετά το 1930, -για να έχουμε μια εικόνα της εποχής που αναφερόμαστε- είναι μια ταραγμένη περίοδος για ολόκληρη την ανθρωπότητα, την Ελλάδα, αλλά και την περιοχή μας, την Καβάλα και τη Θάσο. Το μεγάλο απεργιακό κίνημα του 1928 οδήγησε την κυβέρνηση, που σχηματίστηκε μετά τις εκλογές της 19ης Αυγούστου 1028, να ψηφίσει τον Ιούλιο του 1929 έναν ειδικό νόμο, το *Ιδιώνυμο*, Ν.4229/24/25 Ιουλίου *«Περί μέτρων ασφαλείας του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας της ελευθερίας των πολιτών»*. Με τον νόμο αυτό επιδιωκόταν η φυσική εξόντωση με φυλάκιση ή εξορία κάθε πολίτη που διαμαρτυρόταν για ζητήματα επιβίωσης και υπεράσπισης των συνδικαλιστικών ελευθεριών.

Η κατάσταση για τη χώρα μας επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο με την παγκόσμια οικονομική κρίση (κραχ) που ξέσπασε στις 18-29 Οκτωβρίου 1929. Και για να αναφερθούμε στις δύσκολες και για τον τόπο μας μέρες, ενδεικτικά θα πούμε ότι στις 18 Μαΐου 1932 στο Πλημελειοδικείο Καβάλας έγινε η περιβόητη δίκη για τα «αθεϊκά» με κατηγορούμενους 35 εργάτες και μαθητές για παράβαση του Ιδιώνυμου. Ακόμη, στις μεγάλες κινητοποιήσεις των καπνεργατών, στις 19 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, στην Καβάλα, έπεσε νεκρός από σφαίρα χωροφύλακα 0 20χρονος Θάσιος απεργός καπνεργάτης Γιάννης Ψαρόπουλος από την Καλλιράχη.

Έτσι είχαν τα πράγματα, λοιπόν, όταν το καλοκαίρι του 1930 η Θάσος, και ιδιαίτερα το ορεινό χωριό Θεολόγος, βρέθηκε στο απόγειο της δημοσιότητας της εποχής εκείνης, που ήταν αποκλειστικά οι εφημερίδες, αφού το ραδιόφωνο δεν υπήρχε ακόμα σαν μέσο μαζικής ενημέρωσης. Τα πρωτοσέλιδα των τότε εφημερίδων *Κήρυξ, Σημαία* και *Φωνή* της Καβάλας, *Μακεδονία, Μακεδονικά Νέα, Φως* και *Βαλκάνια* της Θεσσαλονίκης, το *Ελεύθερον Βήμα, Εστία, Πατρίς* και *Ελληνική* των Αθηνών αναφέρονται στην εμφάνιση ενός ανθρώπου με απίστευτες

θεραπευτικές ικανότητες που ακόμη και σήμερα, σύμφωνα και με διηγήσεις των Θεολογιτών, αγγίζουν τα όρια του απίστευτου[1].

Πρόκειται για τον γνωστό σε πολλούς πάτερ Γυμνάσιο Λαυριώτη, τον Καλόγηρο, όπως αναφέρεται ακόμη και σήμερα στο Θεολόγο, που για έναν ολόκληρο χρόνο (το 1930) απασχόλησε την πανελλήνια, και όχι μόνο, κοινή γνώμη. Πολλοί τον χαρακτήρισαν ως άγιο, Ιπποκράτη, σωτήρα, θεό, θαυματοποιό, μεγαλομάρτυρα, παντελεήμονα, νέον Ιησού, ενώ άλλοι ως αγύρτη, αποκρυφιστή, τρελό, κομπογιαννίτη, μεγάλο φακίρη, απατεώνα, εξορκιστή, τσαρλατάνο.

Ο λογοτέχνης ακαδημαϊκός Παύλος Νιρβάνας, που ήταν γιατρός, έγραψε, μεταξύ άλλων, στην εφημερίδα *Εστία*: «*... Από όσα άκουσα μέχρι τώρα, οι συνταγές του είναι πρακτικότατες και ότι όσα του έκαμαν ήσαν άδικα. Γιατί να τον διώκουν, αφού κατορθώνει και κάνει ιάσεις;*».

---

[1] Ο Ιωάννης Πριμικίδης, δημοσιογράφος, διευθυντής της εφημερίδας Ταχυδρόμος Καβάλας, γνώρισε από κοντά τον π. Γυμνάσιο σε όλη σχεδόν την περιπετειώδη πορεία του στη Θάσο, στην Καβάλα και κυρίως στην Αθήνα, στην ιερά μονή Οσίου Μελετίου. Εκτός από τις δημοσιεύσεις που είχε κάνει για τον Γυμνάσιο τη χρονιά της κύριας δράσης του το 1930, δημοσίευσε και ένα αφιέρωμά του σε συνέχειες, πάλι στην εφημερίδα *Ταχυδρόμος* Καβάλας το 1980 από 21/10 μέχρι τις 23/11. Το αφιέρωμα αυτό δημοσιεύθηκε σε 26 συνέχειες επί τη συμπληρώσει 50 χρόνων από τη δράση του με τίτλο: *Ο Καλόγηρος που αναστάτωσε προ πενήντα ετών την Ελλάδα.*

Η ζωή και η δράση του Καλόγερου πάτερ Γυμνάσιου

Βιογραφικά

Πριν αναφερθούμε στη δράση του π. Γυμνάσιου θα παρουσιάσουμε τα βιογραφικά του στοιχεία. Ο π. Γυμνάσιος Λαυριώτης, κατά κόσμον Γεώργιος Τζανέτης, γεννήθηκε το 1858 στον Θεολόγο της Θάσου. Ο πατέρας του, Χρήστος Τζανέτης, για να ζήσει την οικογένειά του, ασχολήθηκε κατά καιρούς με διάφορα επαγγέλματα όπως του τσαγκάρη, του μυλωνά, χωρίς να αφήνει όμως και καμιά άλλη δουλειά που να μην την κάνει. Ήρθε με την οικογένειά του από τη Σκόπελο το 1854 και εγκαταστάθηκε στον Θεολόγο, κεφαλοχώρι τότε της Θάσου[2].

Δεν έχουμε όμως πληροφορίες για κανένα άλλο μέλος της οικογένειας αυτής του Χρήστου Τζανέτη που ήρθε από τη Σκόπελο. Στο Θεολόγο, λοιπόν, παντρεύτηκε την Άννα Μπότσα[3], η οποία ήταν πρακτική μαμή και είχε και γνώσεις για την θεραπευτική ιδιότητα διαφόρων βοτάνων, τα οποία χρησιμοποιούσε κυρίως σε περιπτώσεις τραυμάτων. Λένε ότι ο πατέρας της είχε αντιγράψει σε φύλλα χαρτιού ένα αγιορείτικο χειρόγραφο που αναφερόταν στα βότανα και στις θεραπευτικές τους ιδιότητες. Αυτή θα πρέπει να ήταν η πρώτη πηγή γνώσης, το πρώτο ερέθισμα, για τα βότανα και τις θεραπευτικές τους ιδιότητες για τον π. Γυμνάσιο, ο οποίος, πρέπει να σημειώσουμε, δεν πήγε ποτέ σχολείο και δεν έμαθε ποτέ ανάγνωση και γραφή, ούτε και σε μεγαλύτερη ηλικία.

Η μετεγκατάσταση της οκογένειας στην Ποταμιά

Το 1873, όταν ήταν 15 χρόνων, η οικογένειά του έφυγε από το Θεολόγο και εγκαταστάθηκε στην Ποταμιά. Η Ποταμιά τότε ήταν παρακείμενος οικισμός του Θεολόγου σε απόσταση περίπου δυο ώρες από μονοπάτι. Από τότε ο π. Γυμνάσιος άρχισε να ασχολείται με τα βότανα. Άλλωστε το καταπληκτικό φυσικό περιβάλλον και η χλωρίδα της Ποταμιάς, των Κοινύρων και της γύρω περιοχής προσφερόταν για κάτι τέτοιο.

---

[2] Το χωριό Θεολόγος ήταν πρωτεύουσα του νησιού μέχρι το 1840 περίπου, σ.σ.

[3] Οι μέχρι τώρα αναφορές του επωνύμου αυτού σε διάφορα δημοσιεύματα είναι *Μπριόλας* ή *Μπριότσας*, το οποίο όμως θεωρείται άγνωστο στο Θεολόγο. Θα πρόκειται προφανώς για τυπογραφικό λάθος που συνεχίζεται μέχρι σήμερα στη βιβλιογραφία. Ορθότερο, κατά προσωπική μας εκτίμηση, θα μπορούσε να θεωρηθεί το επώνυμο *Μπότσας*, που εξακολουθεί να υπάρχει ακόμη και σήμερα στο Θεολόγο, σ.σ.

Ναυτολόγηση και μετάβασή του στην Αγγλία

Φύση ανήσυχη καθώς ήταν, όμως, σε ηλικία 20 χρόνων, το 1878, και παρά τις αντιδράσεις των γονιών του, τους εγκατέλειψε και μπάρκαρε μούτσος σε ιστιοφόρο. Έμεινε και εργάστηκε αρκετό διάστημα στο πλοίο, αλλά η κλειστή ζωή του καραβιού δεν ήταν γι' αυτόν, καθώς ήταν μαθημένος από μικρός να ζει στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον του χωριού του. Έτσι, σ' ένα ταξίδι του σε λιμάνι της Αγγλίας, εγκαταλείπει το πλοίο και πιάνει δουλειά στο Λονδίνο σαν νοσοκόμος στην κλινική του γιατρού και βοτανολόγου Καξίς.

Κοντά στον γιατρό Καξίς απέκτησε γνώσεις ανατομίας. Τον βοηθούσε ακόμη και στη συγκομιδή των βοτάνων. Εκεί γνωρίστηκε και με τον μεγαλοκτηματία Τιμοσέι, σπουδαίο βοτανολόγο και πρακτικό γιατρό, που σπούδασε στην Ινδία, γι' αυτό και τον αποκαλούσαν φακίρη. Στα απέραντα κτήματά του έμαθε πολλά για τα βότανα. Στην Αγγλία έμεινε συνολικά 10 χρόνια. Το διάστημα αυτό είχε την ευκαιρία να μάθει πολλά για τα βότανα και την ιατρική, τόσο από τον Καξίς όσο και από τον Τιμοσέι.

Επιστροφή στην Ελλάδα

Φύση ανήσυχη, όπως είπαμε ότι ήταν, έφυγε από την Αγγλία και επέστρεψε στην Ελλάδα. Έμεινε για λίγο στην Αθήνα. Είναι πλέον πάνω από τριάντα χρόνων. Στη συνέχεια πηγαίνει στη Θεσσαλονίκη όπου τον προσλαμβάνει σαν νοσοκόμο ο ξακουστός για την εποχή του γιατρός και βοτανολόγος Κωνσταντινίδης.

Κάποια μέρα ο γιατρός έφερε μερικούς συναδέλφους του στο σπίτι του για να συνομιλήσουν με τον Γυμνάσιο, χωρίς να του αποκαλύψει την ιδιότητά τους. Τους παρουσίασε σαν φίλους του. Στο τέλος της συζήτησης ο π. Γυμνάσιος τους λέει: *«Γιατί με ρωτάτε για ιατρικά θέματα αφού όλοι σας είστε γιατροί;»* Τους κατάλαβε από τις ερωτήσεις που του έκαναν.

Σε μια ιατρική επίσκεψή του στην Καστοριά ο Κωνσταντινίδης παίρνει μαζί του και τον νοσοκόμο του, ο οποίος φτάνοντας εκεί γοητεύτηκε τόσο πολύ από τη λίμνη και το περιβάλλον, που εγκαταλείπει το γιατρό και μένει εκεί για οκτώ περίπου μήνες.

Από την Καστοριά κατέφυγε στην Ξάνθη, όπου διέμεινε στο σπίτι ενός χότζα με το όνομα Μεμέτ Αλή που καταγινόταν κι αυτός με τη βοτανολογία. Ούτε στη Ξάνθη όμως έμεινε για πολύ. Αφού υπηρέτησε τον χότζα για δυο περίπου χρόνια σαν μάγειρας, έφυγε και από εκεί και ήρθε στην Καβάλα, όπου εργάστηκε για λίγο στο ξενοδοχείο Λουξ. Όπως έλεγε ο γιος του διευθυντή *«ήτο σεμνός, φρόνιμος, επιμελής και τακτικός»*. Τέλος, ξαναγύρισε στην Ποταμιά της Θάσου, στο πατρικό του σπίτι.

Στην Ποταμιά αποφάσισε να παντρευτεί, αλλά στάθηκε άτυχος στο γάμο του. Σε μόλις δεκαπέντε μέρες από το γάμο του, πεθαίνει ξαφνικά η γυναίκα του από καρδιακή προσβολή. Στενοχωρημένος από το άτυχο συμβάν καταφεύγει στο Άγιον Όρος. Εκεί άρχισε πάλι να ασχολείται με τα βότανα.

Φεύγει πάλι στην Αγγλία

Ενώ βρισκόταν στο Άγιον Όρος, κάποια μέρα λαμβάνει μια επιστολή από τον γιατρό Καξίς, από την Αγγλία, που τον πληροφορούσε ότι ο γιός του ήταν άρρωστος και τον καλούσε επειγόντως να μεταβεί στο Λονδίνο. Έφυγε αμέσως για την Αγγλία. Δυστυχώς όμως, όταν έφτασε, το παιδί είχε ήδη πεθάνει. Παρέμεινε εκεί μέχρι το 1914.

* * *

Επιστροφή στην Ελλάδα

Παραμονές του Α΄ παγκοσμίου πολέμου ο Καξίς στρατεύεται και στέλνεται με τη μονάδα του στη Θεσσαλονίκη. Μαζί του και ο π. Γυμνάσιος, ο οποίος φτάνοντας στη Θεσσαλονίκη συνεχίζει το ταξίδι του για τη Θάσο. Είναι πλέον 56 χρόνων, αλλά παρά την ηλικία του, όταν έφτασε στο νησί κατετάγη ως εθελοντής νοσοκόμος στον αγγλικό στρατό στο αεροδρόμιο του Καζαβητιού, ένα από τα μεγαλύτερα της περιοχής, *«το δεύτερο μετά το Μούδρο της Λήμνου», «που κάποτε έφτασε να έχει 42 αεροπλάνα»* [4].

Γίνεται Καλόγηρος στο Άγιον Όρος με το όνομα *πατήρ Γυμνάσιος Λαυριώτης*

Κάποια μέρα καθώς πετούσε προς Θεσσαλονίκη, το αεροπλάνο που επέβαινε έπαθε βλάβη πάνω από το Άγιον Όρος και προσγειώθηκε ανώμαλα κοντά στη Σκήτη της Αγίας Άννας [5]. Κατά την προσγείωση του αεροπλάνου ο π. Γυμνάσιος τραυματίστηκε ελαφρά. Νοσηλεύτηκε όμως για αρκετές μέρες από τον γιατρό και σπουδαίο βοτανολόγο της μονής Μεγίστης Λαύρας Σπυρίδωνα Καμπανά, ηγούμενο μετέπειτα της μονής.

Ο Γυμνάσιος έμεινε για 12 χρόνια στη μονή, όπου χειροτονήθηκε μοναχός και πήρε το όνομα ***πατήρ Γυμνάσιος Λαυριώτης.*** Με το όνομα αυτό τον γνώρισε το πανελλήνιο.

Στη μονή της Αγίας Λαύρας ο καλόγηρος πλέον, Γυμνάσιος Λαυριώτης, επιδόθηκε αποκλειστικά στην μελέτη των βοτάνων και άρχισε να εφαρμόζει την θεραπευτική του πείρα με τέτοια επιτυχία, πράγμα που άρχισε να μην αρέσει και τόσο στον γιατρό Σπυρίδωνα Καμπανά, γιατί επισκίαζε την μέχρι τότε φήμη του. Ο τελευταίος αντιλήφθηκε την ικανότητα του καλόγερου και θέλησε να τον παραμερίσει. Του απαγόρευσε να ασχολείται με τη θεραπεία των ασθενών και προσπά-

---

[4] Ανδρέας Κ. Παπανδρέου: *«Οι αετοί του Καζαβητίου στον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο»*, Θασιακά, τ.2(1985), σελ. 72.

[5] Επισκεφθήκαμε πρόσφατα τη Σκήτη της Αγίας Άννας στο Άγιον Όρος και διαπιστώσαμε ότι η περιοχή εκεί είναι πολύ απόκρημνη, σχεδόν σαν γκρεμός. Θα μπορούσε να θεωρηθεί θαύμα το ότι διασώθηκαν οι επιβαίνοντες στο αεροπλάνο που κατέπεσε.

θησε να τον απομακρύνει από το μοναστήρι. Βρήκε όμως συμπαραστάτες του την επιτροπή της μονής και προπαντός τον Προηγούμενο της Μονής Κορνήλιο.

Ύστερα από λίγο καιρό ο Κορνήλιος πέθανε σε βαθειά γηρατιά, ο δε Σπυρίδων αποσύρθηκε από την Ιατρική και χειροτονήθηκε μοναχός. Τότε το μοναστήρι της Αγίας Λαύρας προσέλαβε άλλον γιατρό, τον Πούλο Παυλίδη από την Τραπεζούντα, ο οποίος ήταν εντελώς διαφορετικός από τον Σπυρίδωνα. Ήταν προπαντός θρησκόληπτος, σε βαθμό που να βάζει την ιατρική επιστήμη σε δεύτερη μοίρα. Τόσο θρησκόληπτος ήταν, που πολλές φορές έλεγε στους αρρώστους: *«Κάμε ένα αγιασμό και πες το κομποσχοίνι σου και θα γίνεις καλά».*

Στο μεταξύ ο Γυμνάσιος συνεχίζει να νοσηλεύει τους αρρώστους με βότανα. Μεταξύ των ασθενών όμως υπήρχαν και δύο μοναχοί τους οποίους ο Παυλίδης δεν μπορούσε να τους γιατρέψει. Τους είχε ξεγράψει και έλεγε ότι δεν υπήρχε καμιά ελπίδα γι' αυτούς. Ο ένας έπασχε από κακοήθη ελονοσία. Ο άλλος υπέφερε από το πόδι του που είχε προσβληθεί από γάγγραινα και ο Παυλίδης επέμενε ότι έπρεπε να του το κόψουν. Ο Γυμνάσιος όμως είχε αντίθετη γνώμη. Αφού τους παρεκάλεσε αρχικά να κρατήσουν μυστική τη θεραπευτική αγωγή που θα εφαρμόσει, χρησιμοποίησε βότανα με τα οποία τελικά θεραπεύτηκε το πόδι του ενός και η κακοήθης ελονοσία του άλλου. Ο Παυλίδης όταν το πληροφορήθηκε δεν μπορούσε να εξηγήσει αυτό το «θαύμα» που έγινε με τους δύο αυτούς αρρώστους. Οι δύο όμως μοναχοί, τρελοί από τη χαρά τους, δεν τήρησαν την υπόσχεσή τους να το κρατήσουν μυστικό και είπαν ότι τους γιάτρεψε ο Γυμνάσιος. Ο Παυλίδης έγινε έξω φρενών. Επακολούθησε ένας φοβερός καυγάς ανάμεσα σ' αυτόν και τον Γυμνάσιο, που είχε σαν συνέπεια την αποχώρηση του Γυμνάσιου από το μοναστήρι και την εγκατάστασή του και πάλι στη Σκήτη τη Αγίας Άννας, εκεί που είχε πέσει με το αεροπλάνο. Πικράθηκε πολύ από τη συμπεριφορά του Παυλίδη και σε λίγο καιρό, απογοητευμένος, έφυγε από το Άγιον Όρος.

Στις Σέρρες και μετά στην Ποταμιά

Από το Άγιον Όρος έφυγε στις Σέρρες. Εκεί γιάτρεψε ένα άρρωστο παιδάκι μιας φτωχής γυναίκας, την οποία αφού της υπέδειξε τον τρόπο και το φάρμακο, την παρακάλεσε να μην το αποκαλύψει σε κανέναν. Πολύ σύντομα έφυγε από τις Σέρρες, για να καταλήξει και πάλι στην Ποταμιά της Θάσου σαν καντηλανάφτης στην εκκλησία του χωριού για αρκετό διάστημα. Εκεί ο π. Γυμνάσιος καθημερινά γύριζε στα γύρω βουνά και μάζευε διάφορα βότανα από τα οποία έφτιαχνε αλοιφές και γιάτρευε τους αρρώστους του χωριού. Η φήμη του ως θεραπευτή σιγά σιγά διαδόθηκε σε όλα τα γύρω χωριά.

Η φήμη του μεγαλώνει

Εντύπωση προκάλεσε η θεραπεία ενός 17χρονου νεαρού από τις Μαριές Θάσου, του Στέλιου Κοντογεωργούδη. Το παιδί αυτό έπασχε από ραχίτιδα και υπέφερε από φρικτούς πόνους. Οι γονείς του τον κρατούσαν δεμένο στο κρεβάτι.

Εκτός από τη ραχίτιδα είχε δημιουργηθεί και ένα μεγάλο απόστημα με πύο στον δεξιό μηρό του παιδιού. Ο π. Γυμνάσιος αφού άνοιξε το απόστημα με νυστέρι, καθάρισε την πληγή, την έπλυνε και την έδεσε με βότανα. Ύστερα έδωσε τις απαραίτητες οδηγίες στους γονείς πώς να αλλάζουν την πληγή με τα βότανα που τους υπέδειξε. Αφού τους καθησύχασε ότι σε λίγες μέρες το παιδί θα γινόταν καλά, έφυγε για την Ποταμιά. Πριν φύγει όμως τους παρεκάλεσε να μην πουν σε κανέναν ότι αυτός γιάτρεψε το παιδί. Πάντα είχε τον φόβο να μην τον κατηγορήσουν ότι ασκεί το επάγγελμα του γιατρού. Η χαρά όμως του πατέρα Κοντογεωργούδη ήταν τόσο μεγάλη, ώστε μια βραδιά στο καφενείο του χωριού το καυχήθηκε ότι ο Καλόγερος έσωσε το παιδί του με φάρμακα από βότανα.

Το νέο του Κοντογεωργούδη μαθεύτηκε ταχύτατα στη μικρή κοινωνία των Μαριών. Η φήμη του Καλόγερου σαν θεραπευτή διαδόθηκε ταχύτατα σ' όλη τη Θάσο και πέρα από αυτήν. Όλοι μιλούσαν με θαυμασμό για τις αποτελεσματικότατες θεραπευτικές ικανότητές του.

Συνεχίζεται

Ζηλιαχωβινός Απ. Ιωάννης

Οικονομολόγος

Γραφεία: Λιμένας Θάσου
Τηλ. 25930 22795
Fax 25930 23445
Mob. 6974149404

e-mail: zil9@altecnet.gr
www.zil8.gr

ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

Γιώργος Β. Αγγελίδης

Μελέτη
Εγκατάσταση
Διεκπεραίωση
Προμήθεια
Συντήρηση

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΠΟΤΟΣ ΘΑΣΟΥ
Τηλ.: 25930 52479 & 51778
Κιν.: 6973 940145